

TEXTOS PER LLEGIR I APRENDRE

Presentació
de materials didàctics
de ciències socials

Inici > **Projectes** > **Lectura** > **Impuls de la lectura** > **Eines per al professorat** > Material didàctic

[http://xtec.gencat.cat/ca/projectes/lectura/
impulslectura/einesprof/mat didactic/eso/](http://xtec.gencat.cat/ca/projectes/lectura/impulslectura/einesprof/mat_didactic/eso/)

La col·lecció

- Unitats ajustades al currículum vigent
- Una unitat per a cada nivell d'ESO

UNITATS DIDÀCTIQUES QUE COMPONEN LA COL·LECCIÓ

UNITAT 1

EL NEOLÍTIC

L'AGRICULTURA I LA RAMADERIA VAN SER UNA REVOLUCIÓ PER A LA HUMANITAT?

A partir d'una notícia sobre una troballa arqueològica, ens fem preguntes sobre la prehistòria –i especialment sobre el que va suposar l'inici de l'agricultura– i cerquem informació en llibres i a internet per respondre-les.

UNITAT 2

LA PESTA NEGRA

LA CATÀSTROFE DEMOGRÀFICA MÉS ATERRIDORA PER A LA HUMANITAT, A LA RÀDIO

Prepararem una exposició oral sobre un fet històric en forma de fragments de diaris personals de les persones que el van viure. Amb aquest objectiu llegirem lectures de diverses fonts, primàries i secundàries, que inclouen un mapa i un gràfic de població. Un cop escrits els fragments de diaris, els llegirem a la resta del grup o els enregistrem per muntar un programa de ràdio.

UNITAT 3

ALIMENTACIÓ I GLOBALITZACIÓ

HEM DE MENJAR PRODUCTES QUILOMÈTRICS O DE PROXIMITAT?

La influència de la globalització en l'agricultura i la possibilitat d'alimentar tota la població mundial són qüestions vives, que ofereixen un marc prou obert i polèmic per posicionar-nos-hi. Llegirem textos de fonts diverses per tenir una opinió pròpia sobre el tema, que escriurem en un text argumentatiu.

UNITAT 4

LA GUERRA CIVIL DES DEL BÀNDOL DE LA REPÚBLICA

LLEGIR FOTOGRAFIES DE LA GUERRA CIVIL ESPANYOLA

A partir de la lectura de fotografies, analitzarem com era l'exèrcit republicà, quin va ser l'impacte de la guerra en la població civil i com va ser l'inici de l'exili republicà. Ho farem des del punt de vista dels protagonistes, que apareixen en les fotografies. Aquestes col·leccions ens portaran a valorar el paper del fotoperiodisme i especialment dels fotògrafs com a cronistes dels fets històrics.

EL NEOLÍTIC

L'AGRICULTURA I LA RAMADERIA, VAN SER UNA REVOLUCIÓ PER A LA HUMANITAT?

COMPARTIM OBJECTIUS I ENS REPRESENTEM LA TASCA

TEXT A ENS PLANTEGEM PREGUNTES A PARTIR D'UNA NOTÍCIA
"TROBAT A BANYOLES L'ARC NEOLÍTIC MÉS ANTIC D'EUROPA"

FITXA 1

TEXTS B i C CERQUEM INFORMACIÓ A INTERNET
"LA DRAGA"

FITXA 2

TEXT D ESBRINEM L'OPINIÓ DELS ESPECIALISTES
"POTSER FA 10.000 ANYS DEDICAR-SE A L'AGRICULTURA NO ERA TAN BON NEGOCI"

FITXA 3

TEXT E RESPONEM LES PREGUNTES QUE ENS HEM FET

FITXA 4

REFLEXIONEM I AVALUEM

Primer d'ESO

El Neolític

TROBAT A BANYOLES L'ARC NEOLÍTIC MÉS ANTIC D'EUROPA

Les investigacions arqueològiques que des de fa dues dècades es desenvolupen al jaciment neolític de la Draga, prop de l'estany de Banyoles (Pla de l'Estany), han permès el descobriment aquest any d'una peça única. Es tracta d'un arc complet, extraordinàriament ben conservat, amb una antiguitat estimada d'entre 7.400 i 7.200 anys, fet que constitueix la peça del seu tipus més antiga trobada a Europa.

Una arqueòloga treballa amb l'arc de fusta de fusta datat al voltant de 6400-5200 a. C., que ha estat trobat a Banyoles.

Un grup d'arqueòlegs treballa en les excavacions del Parc Neolític de la Draga, a Banyoles, on s'ha trobat l'arc de fusta neolític més antic d'Europa. Fotografia de ROBIN TOWNSEND | EFE

ITINERARI

LA PESTA NEGRA LA CATÀSTROFE DEMOGRÀFICA MÉS ATERRIDORA DE LA HUMANITAT

COMPARTIM OBJECTIUS I ENS REPRESENTEM LA TASCA

1. ENS DOCUMENTEM PER ESCRIURE EL DIARI

TEXT A

UTILITZAR UNA ENTREVISTA PER DOCUMENTAR-NOS

"LA PUÇA QUE VA ESTAR A PUNT DE POSAR FI A LA HUMANITAT"

FITXA 1

TEXT B

OBTENIR INFORMACIÓ D'UNA FONT PRIMÀRIA

"EL TESTIMONI DE JAUME D'AGRAMUNT, UN METGE DE LLEIDA"

FITXA 2

TEXT C

OBTENIR INFORMACIÓ D'UNA FONT SECUNDÀRIA

"LA MAJOR DE LES CATÀSTROFES DEMOGRÀFIQUES"

FITXA 3

TEXT D

OBTENIR INFORMACIÓ D'UNA FONT PRIMÀRIA EN LLATI

"EL DESPOBLAMENT DEL CAMP CATALÀ: ELS MASOS RÒNECS"

FITXA 4

DADES E

REPRESENTAR GRÀFICAMENT I COMENTAR DADES DEMOGRÀFIQUES

FITXA 5

2. PREPAREM L'EXPOSICIÓ ORAL

FITXA 6

RECAPITULEM I SINTETITZEM

ESCRIVIM ELS DIARIS PERSONALS

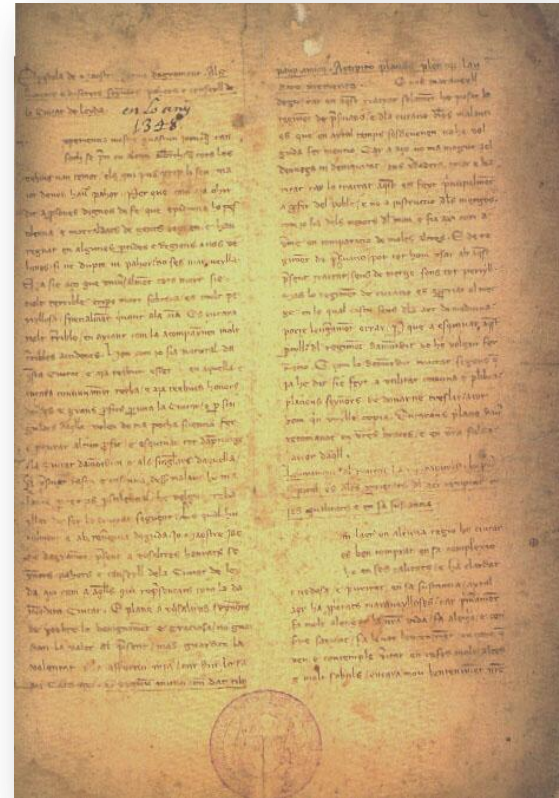
FITXA 7

ENREGISTREM EL PROGRAMA DE RÀDIO

FITXA 8

REFLEXIONEM I AVALUEM

Segon d'ESO La Pesta Negra

Tercer d'ESO

Agricultura i globalització

ITINERARI

GLOBALITZACIÓ I AGRICULTURA

HEM DE MENJAR ALIMENTS QUILOMÈTRICS O DE PROXIMITAT?

COMPARTIM OBJECTIUS
I ENS REPRESENTEM LA TASCA

TEXTS A - D

ENS INFORMEM SOBRE L'AGRICULTURA ACTUAL

FITXES 1 - 4

RECAPITULACIÓ

FITXA 5

TEXTS E - H

ENS INFORMEM SOBRE LA PROBLEMÀTICA DE L'ALIMENTACIÓ MUNDIAL

MAPA E

MAPA DE LA FAM

FITXES 6 - 9

RECAPITULACIÓ

FITXA 10

ESCRIVIM EL TEXT ARGUMENTATIU
QUIN MODEL D'AGRICULTURA CONVÉ POTENCIAR?

FITXA 11

REFLEXIONEM I AVALUEM

MALTHUS ENCARA? EL CREIXEMENT DE LA POBLACIÓ I ELS RECURSOS NATURALS

Quart d'ESO

La Guerra Civil a partir de la fotografia de guerra

Com s'ha plantejat aquest material?

Les activitats s'han pensat per ajudar a aprendre continguts de l'àrea, potenciant el llenguatge com a instrument d'aprenentatge.

Unitats basades en textos propis de les ciències socials

UNITAT	TÍTOL	TIPOLOGIA	GÈNERE	PROCEDÈNCIA
1 EL NEOLÍTIC	Trobat a Banyoles l'arc neolític més antic d'Europa	Text narratiu	Notícia	Premsa
	La Draga, un poblat neolític	Text informatiu	Informe	Pàgina web
		Text narratiu	Notícia	
		Text argumentatiu	Assaig	Llibre especialitzat
		Text narratiu	Entrevista	Premsa
		Text instructiu	Reglament	Arxiu parroquial (font primària)
		Text informatiu	Assaig	Llibre especialitzat
			Document	Arxiu de la Corona
	El despoblament del			
	La població catalana			
3 GLOBALITZACIÓ I A	Aliments de km 0 o			
		Text		
		Text		
		Text		internacional
		Text narratiu	Notícia	Premsa
		Text expositiu multimodal	Llibre de text	Materials de formació universitària
	Els reptes de l'agricultura del futur	Text argumentatiu	Conferència	Centre cultural
	La FAO aconsella cultivar i consumir insectes per lluitar contra la fam al món	Text argumentatiu	Notícia	Premsa

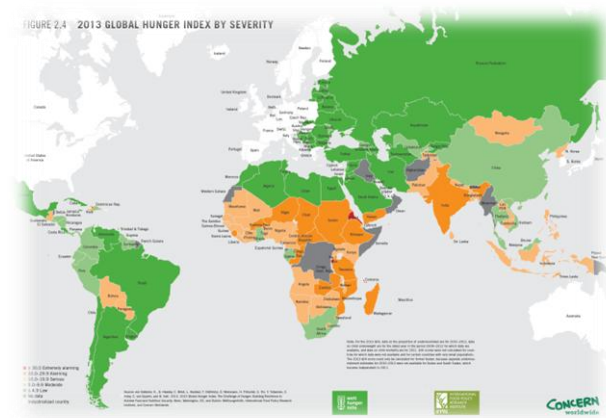
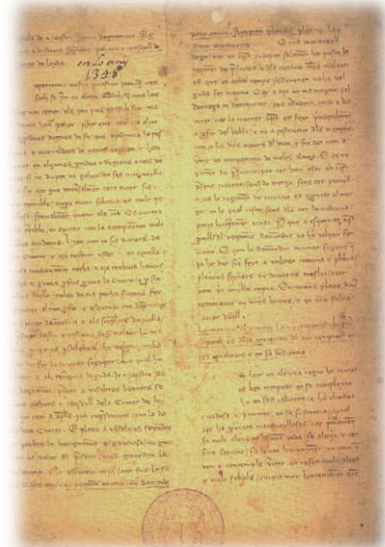
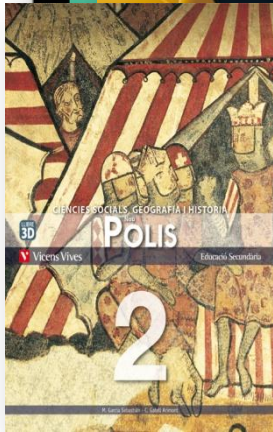
S'han seleccionat textos de diverses procedències, tipologies i formats.

Ús de fonts primàries i fonts secundàries.

És útil que l'alumne conegui com s'organitzen els textos de l'àrea segons la seva tipologia.

Treballar amb textos propis de la matèria obre perspectives professionalitzadores.

Textos adaptats al nivell d'ESO

The image is a screenshot of a news article from 'el Periòdic SOCIETAT'. The article is titled 'Trobat a Banyoles l'arc neolític més antic d'Europa' (Discovered in Banyoles the oldest Neolithic arc in Europe). The article mentions that the piece is made of wood, is 7,200 years old, and was preserved thanks to being under water. The article is dated 'DIVENDRES, 29 DE JUNY DEL 2012 - 19:38 H'. There is a small image of a woman looking at a document.

Unitats significatives

- Propostes de lectura en context
- Dues opcions d'ús a l'aula:

Si decidiu aplicar algun d'aquests materials a l'aula podeu fer-ho de dues maneres: desenvolupant la seqüència didàctica completa o bé seleccionant una o més activitats de lectura de les que en formen part.

1. En el primer cas, el material us permetrà aprofundir en un tema del currículum plantejant una situació problema que es pot resoldre amb la lectura de diversos textos i el treball combinat de totes les habilitats lingüístiques, al servei de l'aprenentatge dels continguts bàsics relacionats amb el tema.

PRIMER D'ESO
EL NEOLÍTIC

EL NEOLÍTIC L'AGRICULTURA I LA RAMADERIA, VAN SER UNA REVOLUCIÓ PER A LA HUMANITAT?

COMPARTIM OBJECTIUS I ENS REPRESENTEM LA TASCA

TEXT A ENS PLANTEGEM PREGUNTES A PARTIR D'UNA NOTÍCIA
"TROBAT A BANYOLES L'ARC NEOLÍTIC MÉS ANTIC D'EUROPA"
FITXA 1

TEXTS B I C CERQUEM INFORMACIÓ A INTERNET
"LA DRAGA"
FITXA 2

TEXT D ESBRINEM L'OPINIÓ DELS ESPECIALISTES
"PROTISER FA 10.000 ANYS DEDICAR-SE A L'AGRICULTURA NO ERA TAN BON NEGOCI"
FITXA 3

RESPONEM LES PREGUNTES QUE ENS HEM FET
FITXA 4

REFLEXIONEM I AVALUEM

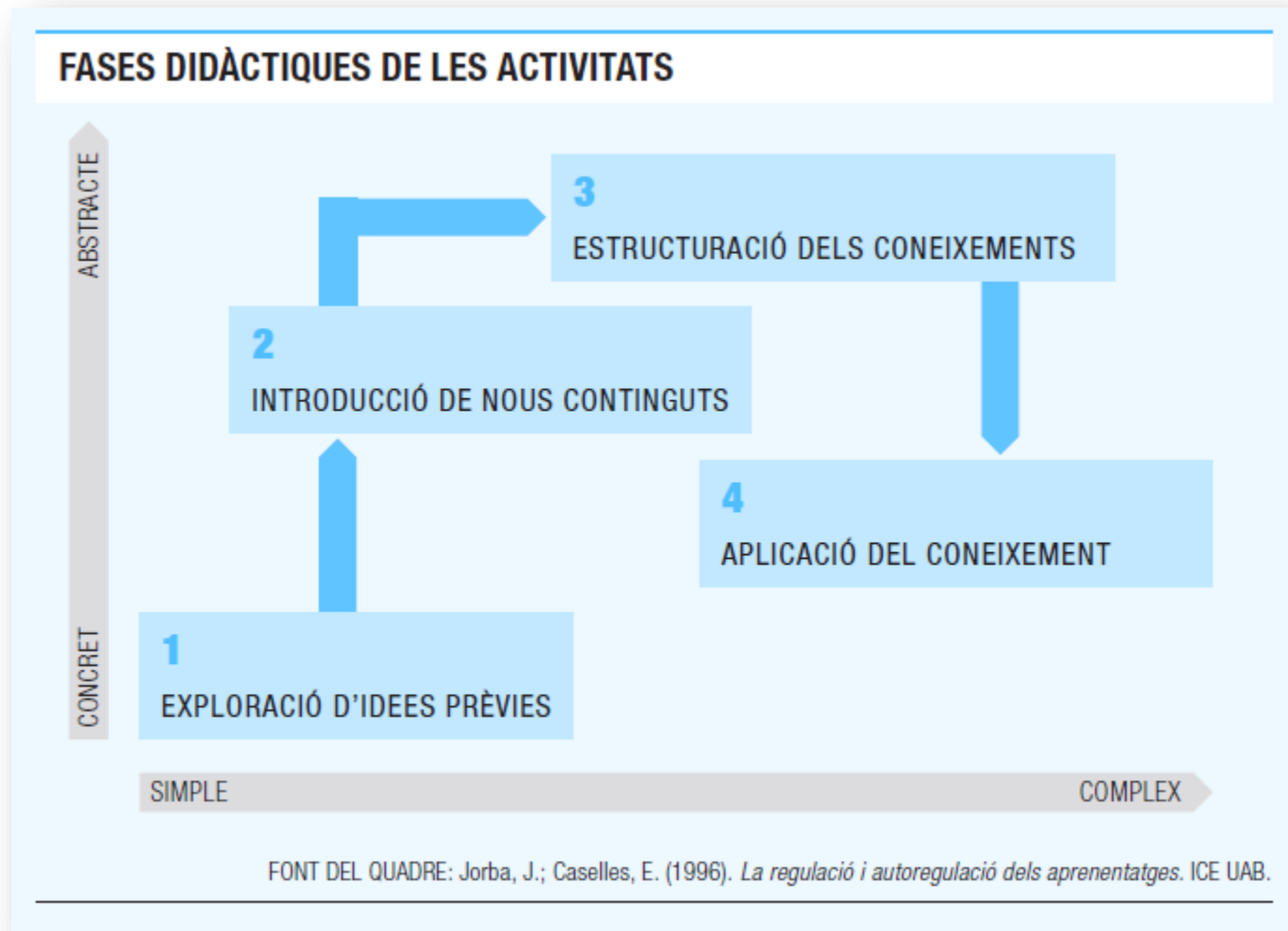
CONTINGUTS bàsics TÍTOL DE LA UNITAT

FITXA 1

FITXA 2

FITXA 3

Seqüència didàctica competencial

Treball integrat de llengua i continguts

Contextos d'ús

LLENGUA

Llengua i continguts es treballen i s'aprenen simultàniament i de manera imbricada.

Millorar la competència comunicativa associada a l'aprenentatge de les matèries és responsabilitat de cada matèria.

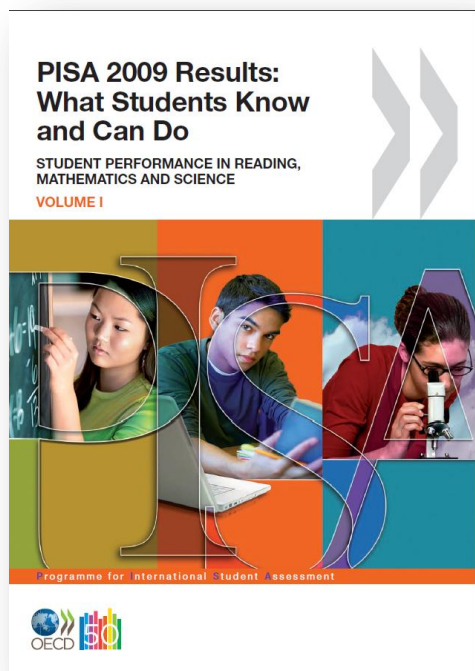
CONTINGUTS

Instrument de l'aprenentatge

La competència lectora

La competència lectora suposa comprendre i emprar textos de tota mena, reflexionar-hi i implicar-se en la seva lectura per assolir els objectius propis, desenvolupar el coneixement i totes les potencialitats personals que faran possible **participar de manera conscient, crítica, responsable i cívica en una societat democràtica.**

El lector competent

Competent

Estratègic

Autònom

Implicat

Actiu

Creatiu

Crític

- És competent: sap extreure informació dels textos, sap interpretar aquesta informació i sap reflexionar sobre el coneixement elaborat i sobre el procés que ha seguit per entendre'ls.
- És estratègic: sap aplicar la seva habilitat lectora per satisfer necessitats personals i actuar en la societat.
- És autònom: sap què necessita llegir, on ho pot trobar i de quina manera ho ha de llegir.
- Està implicat: ja que està motivat per llegir, llegeix habitualment i li agrada parlar sobre el que ha llegit.

Aquestes qualitats les aplica per llegir textos de tipus diferents: narratius, descriptius, instructius...en:

- Llengües diferents.
- Formats diversos: textos continus, discontinus i multimodals.
- Suports diversos: impresos o electrònics.

Que li poden arribar:

- Des de diverses fonts: llibres, premsa, Internet...
- Des de diferents suports tecnològics: impremta, llibre electrònic, ordinador, telefonia mòbil...

Per tant, quan estem parlant d'un lector competent, en l'actualitat estem parlant d'un lector actiu (també escriu), creatiu (produeix continguts), multilingüe i crític (ja que és capaç de seleccionar, analitzar i avaluar la informació).

Els tres eixos de la competència lectora

SABER LLEGIR

- Estratègies de lectura
- Procés lector
- Lectura en pantalla
- Competència informacional
- Lectura crítica

LLEGIR PER APRENDRE

GUST PER LLEGIR

Les estratègies de lectura

- Predir
- Inferir
- Fer-se preguntes
- Fer connexions
- Visualitzar
- Reparar la comprensió
- Reorganitzar la informació
- Resumir

ESTRATÈGIES DE LLEGIR PER APRENDRE	
ESTRATÈGIES GENÈRIQUES	ESTRATÈGIES ESPECÍFIQUES DE CADA DISCIPLINA
<ul style="list-style-type: none"> • Fer una prelectura • Fixar-se objectius de lectura	<ul style="list-style-type: none"> • Construir els coneixements previs necessaris • Aprendre el lèxic específic necessari
<ul style="list-style-type: none"> • Activar coneixements previs • Fer preguntes • Fer prediccions i verificar-les • Supervisar i reparar la comprensió • Rellegir • Recapitular i resumir	<ul style="list-style-type: none"> • Analitzar frases i proposicions complexes per interpretar-les • Aplicar el coneixement del gènere i l'estructura del text per predir la idea principal i les idees subordinades • Representar gràficament (o matemàticament) les explicacions del text • Fer preguntes rellevants de l'àrea • Comparar les afirmacions i les idees de diferents textos • Aplicar les normes de raonament pròpies de la disciplina per valorar críticament la informació del text (per exemple, què considerem evidència científica)

FONT DEL QUADRE: C. Lee (2010). *Reading in the disciplines*.

El procés lector

ABANS DE LLEGIR

- Activar coneixements previs
- Formular hipòtesis
- Compartir els objectius de la lectura
- Avançar el vocabulari

DURANT LA LECTURA

- Fer un cop d'ull general al text
- Resoldre problemes de comprensió
- Identificar les paraules clau
- Fer inferències

DESPRÉS DE LLEGIR

- Recapitular
- Interpretar i valorar el text
- Resoldre la tasca

Tractament de la informació

1
Llegir en pantalla
Verificar la validesa de les fonts
Llegir de manera crítica

2
Reorganitzar la informació

3
Compartir-la oralment i per escrit
Elaborar produccions pròpies orals o escrites

Els tres eixos de la competència lectora

SABER LLEGIR

GUST PER LLEGIR

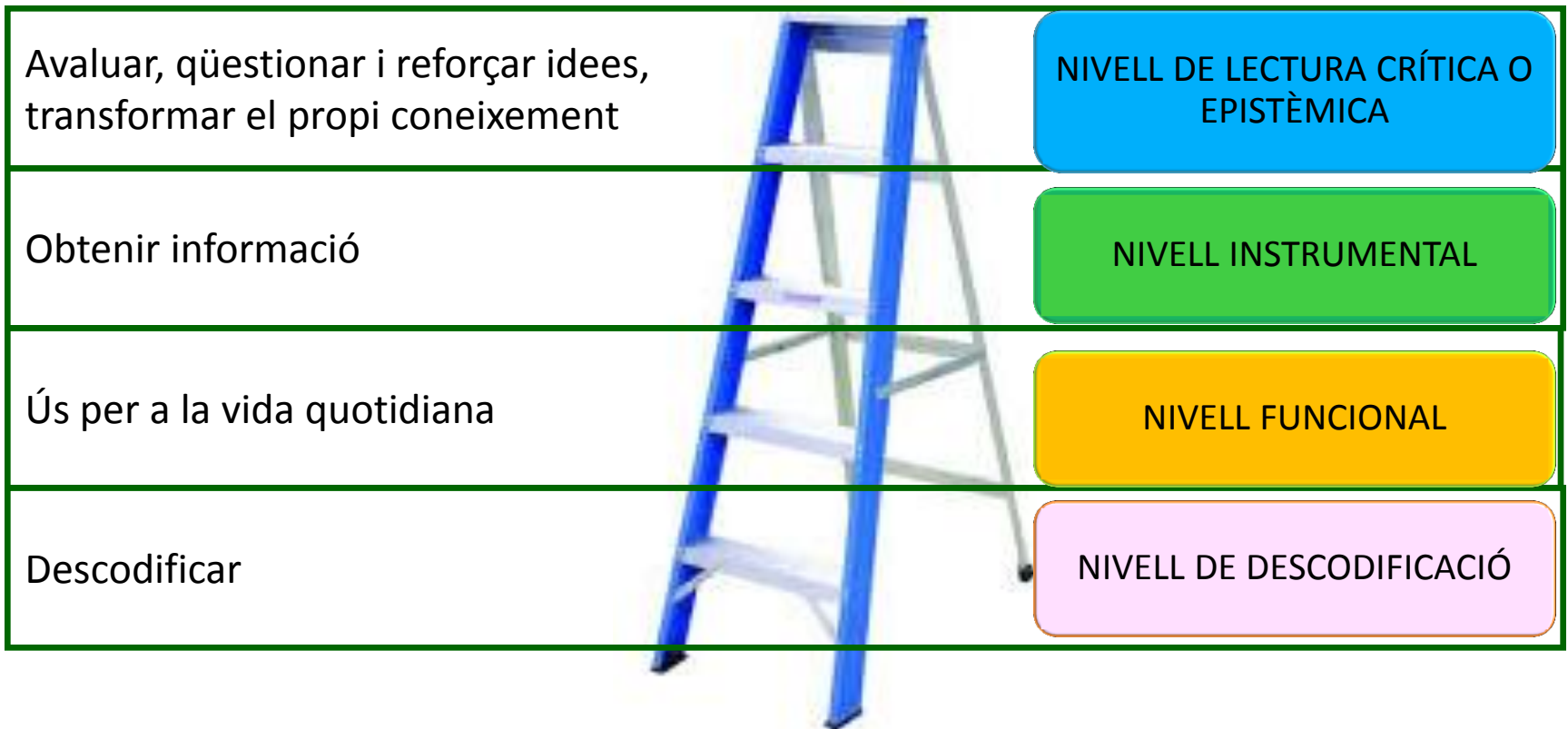
LLEGIR PER APRENDRE

- Obtenció d'informació de fonts diverses
- Nivells de comprensió
- Activació dels coneixements previs
- Llenguatge acadèmic
- Lectura cooperativa
- Conversa entorn de la lectura

...

Llegir per aprendre

Nivells de competència lectora (Wells, 1987)

Llegir per aprendre exigeix un nivell de comprensió profunda, especialment quan la lectura dóna resposta a una tasca d'aprenentatge complexa.

Isabel Solé

Llegir per aprendre

Nivells de competència lectora (Wells, 1987)

Avaluar, qüestionar i reforçar idees,
transformar el propi coneixement

NIVELL DE LECTURA CRÍTICA O
EPISTÈMICA

Obtenir informació

NIVELL INSTRUMENTAL

Lectura i
contrast de
diverses fonts

Cerca i
validació
d'informació

Lectura crítica

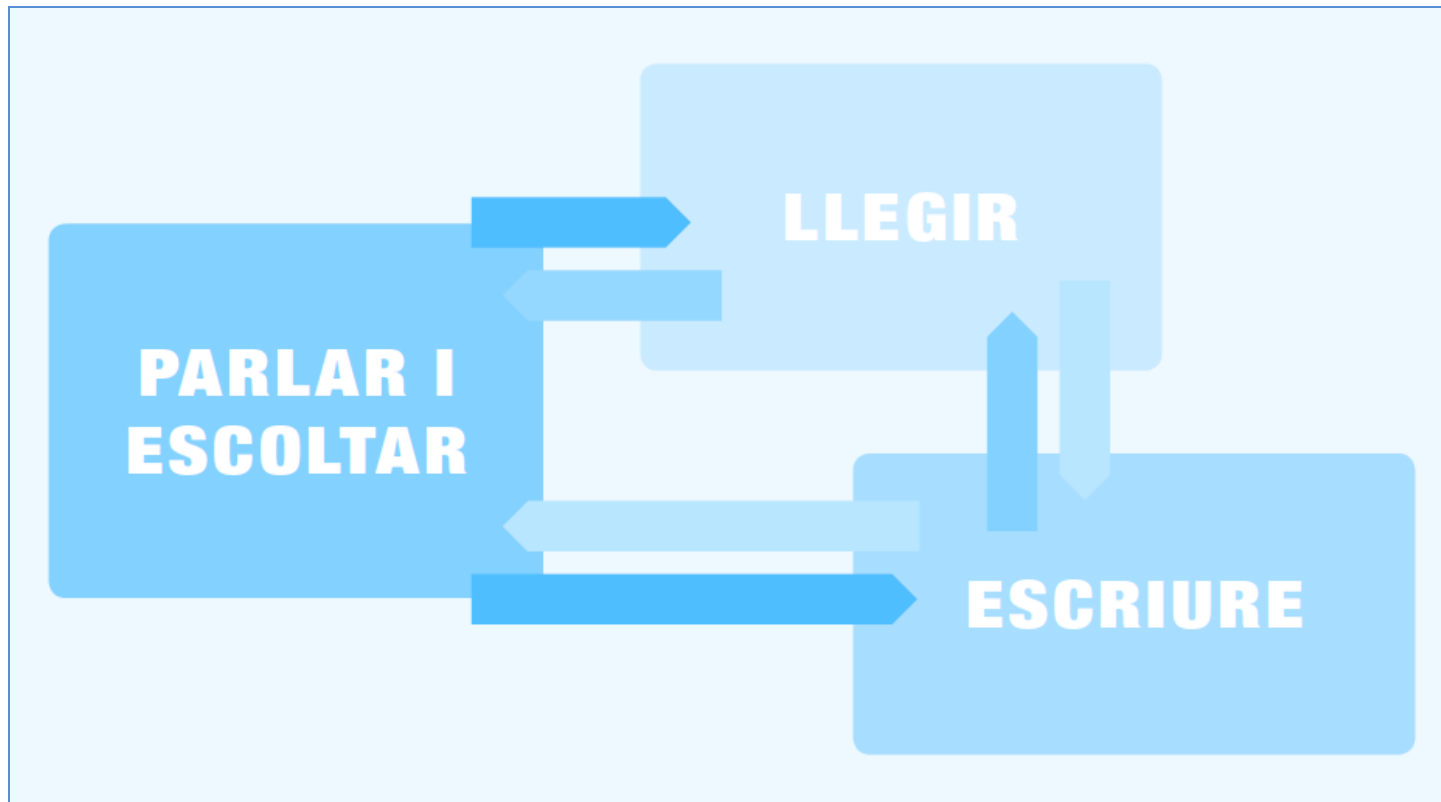
Tasques
híbrides

Llegir per aprendre exigeix un nivell de comprensió profunda, especialment quan la lectura dóna resposta a una tasca d'aprenentatge complexa.

Isabel Solé

Activitats híbrides

Imbricació de totes les habilitats comunicatives, amb la lectura com a eix vertebrador.

La interacció

La conversa entre iguals permet

- Verbalitzar i contrastar les pròpies idees
- Escoltar i rebre els coneixements dels altres
- Fer evolucionar els models conceptuals

La interacció ajuda a atendre la diversitat de manera inclusiva.

Fer bones preguntes

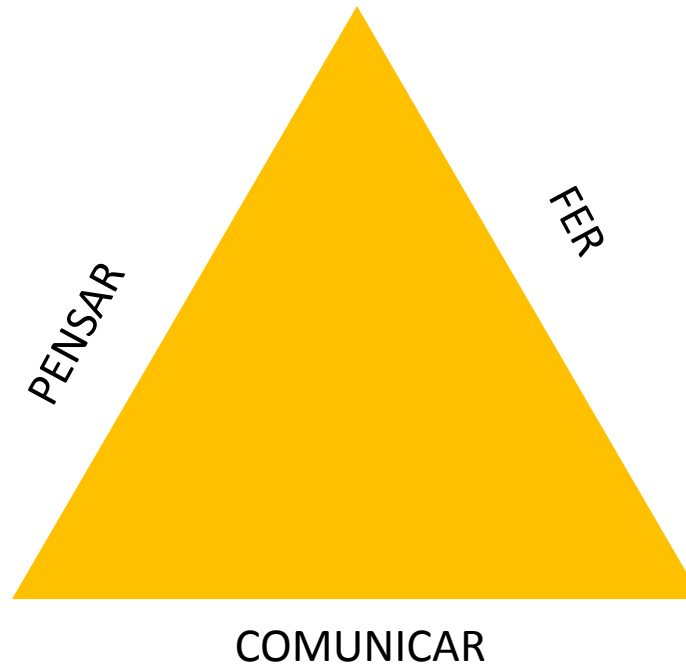

© iStockphoto / Thinkstock

Preguntes productives

- Promouen la comprensió del text en profunditat
- Provoquen un repte cognitiu
- Impliquen elaborar un text
- Requereixen obtenir informació de diferents fonts
- Activen diferents habilitats comunicatives

El llenguatge propi de l'àrea

Lèxic

**Estructura dels
textos**

**Habilitats
cognitivo-
lingüístiques**

La perspectiva de l'alumne

Acompanyar l'alumne

- Donar model
- Proporcionar materials de suport
- Ajustar l'ajuda a les necessitats de l'alumne

Potenciar la reflexió metacognitiva

- Ensenyar estratègies de lectura
- Introduir moments de reflexió sobre el procés
- Plantejar l'avaluació de manera formadora

Acompanyament de l'alumne

Guies de suport,
bases d'orientació
i plantilles

Models de tasca
ben feta

Modelatge: la veu
del docent

QUI?

Entre quines persones
s'estableix el diàleg?

Qui és cadascú?

El diàleg s'estableix entre l'entrevistador, que és periodista (Victor M. Amela), i l'entrevistat, que és l'autor d'un llibre sobre el paper dels insectes a la història (Xavier Sistach).

QUÈ?

Quina informació ens aporta
sobre el contagi de la pesta?

Què ens diu el text?

QUAN?

A quin segle van passar
aquests fets?

A quin segle es van descobrir
les causes reals de la malaltia?

ON?

En quin lloc o quins llocs van
passar els fets?

On s'ha publicat el text? En
quina data?

Autor del text:

Professió:

Data i lloc on es fa el
document:

L'autor del text és Jaume d'Agramunt, metge de professió, que escriu el text cap el 1348 a Lleida.

M'adono que aquesta data és molt rellevant: la pesta arriba a Catalunya.

Entrar i sortir de l'activitat

Què aprendré? Com
demostraré que ho
he après?

Què he de fer?
Com puc fer-ho?

Ho estic fent bé?
Què he de
modificar?

Què faig? Per a què
ho estic fent?

Quins passos he
seguit per fer
aquesta activitat?

Què he après?
Com ho faré a
partir d'ara?

L'avaluació formadora

A l'inici de la unitat es comparteixen amb l'alumne els criteris d'èxit i la resposta esperada.

COMPARTIM OBJECTIUS I ENS REPRESENTEM LA TASCA

APRENDREM A...

- 1 Analitzar i valorar alguns trets de la prehistòria, fent-nos preguntes i responent-ne d'altres.
- 2 Cercar informació a internet amb perspectiva crítica, desenvolupant criteris per destriar la validesa de les fonts.
- 3 Llegir comprensivament textos, utilitzant de manera crítica la informació que aporten, per respondre els interrogants que ens hem plantejat.
- 4 Reflexionar sobre les estratègies que s'empren en llegir un text i sobre què hem fet, com ho hem fet i què hem après.
- 5 Descriure estris de la prehistòria amb els requisits propis d'un text descriptiu.

DEMOSTRAREM QUE HO HEM APRÈS...

- 1 Formulant dues preguntes sobre el Neolític.
- 2 Analitzant la credibilitat de dues pàgines web i valorant la informació que ens aporten.
- 3 Responent les preguntes que ens hem formulat, a partir de la informació obtinguda amb les lectures.
- 4 Elaborant una base d'orientació sobre què cal fer abans, durant i després d'una lectura.
- 5 Descrivint un objecte del Neolític.

L'avaluació formadora

Després de cada fitxa de lectura es proposa una reflexió.

ATURA'T I REFLEXIONA

1. **QUÈ HAS FET FINS ARA?**
2. **AMB QUIN OBJECTIU HO ESTÀS FENT?**
3. **QUAN TORNIS A FER UNA ACTIVITAT AIXÍ,
COM LA FARÀS?**
4. **QUÈ HAS APRÈS?**

L'avaluació formadora

Al final de la unitat hi ha activitats d'autoavaluació del producte i del procés.

REFLEXIONEM I AVALUEM

1. REFLEXIONEM SOBRE LA SEQÜÈNCIA I LES ESTRATÈGIES DE LECTURA

- Reflexió sobre els aprenentatges i les estratègies lectores emprades

2. AVALUEM LA TASCA • Prova sumativa 1 • Prova sumativa 2 (individuals)

**L'IMPULS DE
LA LECTURA**

*Una estratègia
per a l'èxit escolar*